

Kripto valiutos ir žetonų apskaitos rekomendacijos

1. Įvadas. Kripto valiutos ir žetonų apibrėžtis

Kripto valiuta dažniausiai apibrėžiama kaip virtuali valiuta, turinti ir kai kurių elektroninių pinigų (dar vadinamų skaitmeniniais pinigais, skaitmenine valiuta) savybių. Elektroniniai pinigai, jų leidyba yra reglamentuoti Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymu. Jų nereikėtų painioti su virtualia valiuta. Virtuali valiuta, vadovaujantis 2017 m. pateikta Lietuvos banko nuomone (*Lietuvos banko valdybos 2017 m. spalio 10 d. posėdžio protokolas Nr. 01-32*), – tai neregamentuoti ir nereguliuojami skaitmeniniai pinigai, kuriuos galima naudoti kaip atsiskaitymo priemonę, tačiau šiuos pinigus į apyvartą išleidžia ir garantuoja ne centrinis bankas. Galimos įvairios virtualios valiutos formos: nuo valiutos, naudojamos internetinių kompiuterinių žaidimų aplinkoje ir socialiniuose tinkluose, iki atsiskaitymo priemonės, kurią galima naudoti ir realiame gyvenime. Be to, virtualiosios valiutos naudojamos ne tik atsiskaitymo tikslais, bet gali apimti kaupimo priemones taupymo arba investavimo tikslais, pavyzdžiui, išvestines finansines priemones, biržos prekes ar vertybinius popierius.

Kripto valiutos skiriasi nuo kitų virtualių valiutų ir nuo elektroninių pinigų:

Vertės nustatymas. Kripto valiutas gali išleisti bet kas. Elektroninių pinigų vertė yra lygi FIAT pinigų¹ vertei, kurią fizinis ar juridinis asmuo pervedė į elektroninių pinigų įstaigos ar kredito įstaigos sąskaitą. Tuo tarpu kripto valiutų vertę paprastai nustato šių kripto valiutų paklausa ir pasiūla.

Struktūra. Reguliuojamų skaitmeninių pinigų valdymas yra centralizuotas ir yra grupė žmonių ar kompiuterių, kurie reguliuoja tinkle jais vykstančius sandorius. Kripto valiutos yra decentralizuotos ir jų veikimo principai, vystymasis ir funkcionavimas priklauso nuo jomis besinaudojančios bendruomenės daugumos sprendimo.

Anonimiškumas. Asmuo, sudarantis sandorius skaitmenine valiuta, turi būti identifikuojamas (pvz., pirkėjo paso ir nuotraukos pateikimas). Kripto valiutos pirkimas, investavimas ir kiti procesai to nereikalauja. Sandoriams kripto valiuta nereikalinga jokia konfidenciali informacija (vardas, pavardė, buveinė (adresas) ir kt.), tačiau kiekvienas sandoris yra registruojamas, yra viešai žinomas sandorio sudarymo faktas, sandorių šalių kriptopiniginių duomenys. Dėl šios sąlygos kiekvienas sandoris kripto valiuta gali būti identifikuojamas, tačiau sandoriai iš esmės išlieka anonimiški.

Skaidrumas. Kripto valiutos užtikrina skaidrumą, nes įprastais atvejais kiekvienas gali pamatyti bet kurį kiekvieno vartotojo sandorį, kadangi jis yra registruojamas viešame decentralizuotame registre (išimtis iš šios taisyklės yra atskiros kripto valiutos, kurios kaip Monero ar Zcash yra sukurtos su tikslu užmaskuoti decentralizuotame registre atliekamus įrašus). Tuo tarpu elektroniniai pinigai ir kitos virtualios valiutos paprastai neužtikrina visiško skaidrumo, kadangi išorės vartotojas negali nustatyti visų su elektroniniais pinigais ar kitomis virtualiomis valiutomis susijusių perleidimų, nes ši informacija yra konfidenciali.

Sandorių vykdymas. Sandorių kripto valiutomis vykdymo vystymasis ir funkcionavimas yra valdomas kripto valiutų bendruomenės. Dėl to labai maža tikimybė, kad kripto valiutos naudotojai sutiks su siūlymu keisti blokų grandinės (angl. Blockchain) struktūrą, nors ir yra buvę tokių atvejų (pvz., The DAO žetonų prekyba 2016 m.). Tuo tarpu sandoriai skaitmeninėmis valiutomis yra valdomi centrinės įstaigos, kuri sprendžia iškilusias problemas. Ji gali panaikinti arba įšaldyti sandorius, kurie gali būti susiję su apgaule, pinigų plovimu ar teroristų finansavimu.

¹ FIAT pinigai – piniginės lėšos (EUR, USD ir kt.), kurias fizinis ar juridinis asmuo pervedė į el. pinigų įstaigos ar kredito įstaigos sąskaitą.

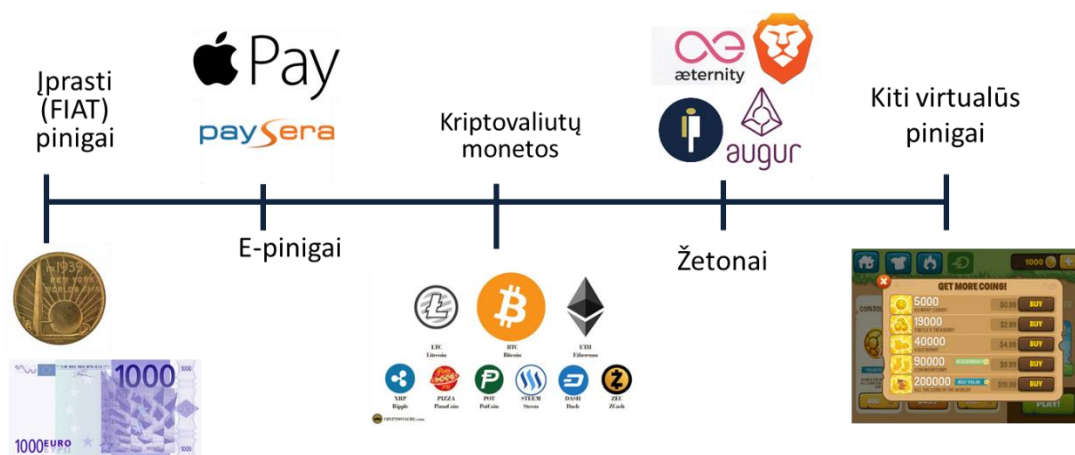
Teisiniai aspektai. Daugelis valstybių yra priėmusios teisės aktus, kurie reglamentuoja naudojimąsi skaitmeniniais pinigais, pvz., Europos Sąjungoje taikoma 2009/110/EB direktyva elektroninių pinigų rinkai. Sandoriai kriptovaliutomis tik pradėti reglamentuoti todėl daugelyje valstybių nėra jų teisinio pripažinimo.

Žetonai yra kriptovaliutų rūšis, kuri skirta užtikrinti tam tikros informacinių technologijų platformos ar aplikacijos funkcionavimą ar palaikymą. Tokių žetonų pavyzdžiai yra Brave-coins žetonai, kurie naudojami blokų grandinės pagalba veikiančioje interneto naršyklėje Brave; Reputation (REP) žetonai, kurių naudotojai gali balsuoti už prognozuojamus rezultatus decentralizuotoje Argur platformoje.

Žetonų rinka dažniausiai nėra itin likvidi, todėl norintys parduoti žetonus juos gali parduoti tik juos norintiems pirkti bendruomenės nariams arba iškeisti juos į standartinę kriptovaliutą (pvz., bitkoinus (angl. *Bitcoin*), eterius (angl. *Ethereum*) ir pan.).

Žetonų pirminis viešas platinimas arba ICO (angl. ICO – Initial Coin Offering) sudaro galimybę jo rengėjui pritraukti lėšų konkrečiam projektui vykdyti. Tokie platinami žetonai, priklausomai nuo platintojo „Baltojoje knygoje“ nustatytų sąlygų, jų pirkėjo gali būti apmokami įprastais FIAT pinigais arba kitomis kriptovaliutomis. ICO rengėjas paprastai sudaro žetonų pirkėjams galimybę iškeisti žetonus į kitas valiutas ar juos parduoti kitiems ir administruoja žetonų palaikymo platformą.

Dėl savo savybių tokios kriptovaliutos kaip bitkoinas, eteris, *RailBlocks*, *Monero* dar vadinamos kriptovaliutų monetomis (angl. *Cryptocurrencies coins*), nes jos funkcionuoja atskiruose blokų grandinės principu veikiančiuose tinkluose ir paprastai naudojamos atsiskaityti už sandorius kaip likvidžiausia kriptovaliutų rūšis. Tuo tarpu žetonai, kurie išleisti pagal ERC-20 ar kitą panašų protokolą (pvz., *Ox* ir *Civic*) naudojantis jau esančia eterio ar kita konkuruojančia blokų grandine, rečiau įvardijami kaip kriptovaliutų monetos net tuomet, kai naudojami kaip atsiskaitymo priemonė, nes jų funkcionavimas priklauso nuo kitos blokų grandinės ir jie nėra tokie likvidūs kaip kriptovaliutos, kuriomis dažniausiai atsiskaitoma rinkoje.

1 pav. Kriptovaliutos ir žetonai palyginti su kitais virtualiais pinigais

Žetonai naudojami pagal nustatytas priemonės išleidimo sąlygas ir suteikia jo savininkui leidėjo nustatytas teises (pvz., teisę gauti įmonės pelno, pajamų, palūkanų už investuotas lėšas dalį, teisę gauti tam tikrų prekių ar paslaugų ir kt.).

Dėl šios ypatybės skiriami keli žetonų tipai.

Mokėjimo žetonai (angl. *Payment Tokens*) – žetonai, kurie skirti tik atsiskaitymams tarp jų savininkų juos išleidžiančios bendrovės sukurtos bendruomenės viduje. Tokie žetonai gali būti

naudojami kaip kriptovaliutos monetos ir jų vertė dažnai priklauso nuo pasitikėjimo juos išleidusia bendrove. Be to, jie gali būti naudojami juos išleidusios bendrovės paslaugoms ateityje pirkti darant prielaidą, kad dėl didėjančio pasitikėjimo juos išleidusia bendrove jų vertė reikšmingai išaugs ir pirmi žetonų pirkėjai dėl to gaus ekonominę naudą. Mokėjimo žetonai nesuteikia kitų reikšmingų teisių jų pirkėjui, todėl juos išleidusiai bendrovei gali būti kaip įrankis padengti tokių žetonų funkcionavimą užtikrinančios blokų grandinės sukūrimo išlaidas ir finansuoti kitą bendrovės veiklą neprisiimant tiesioginių teisinių įsipareigojimų jų pirkėjams.

Naudojimo žetonai (angl. *Utility Tokens*) suteikia jų savininkui galimybę naudotis prekėmis ar paslaugomis, kurios prieinamos tik šių žetonų leidėjo tinkle. Pavyzdžiui, *Filecoin* žetonų leidėjas planuoja suteikti decentralizuotą saugojimo „debesyse“ paslaugą, kuri leis naudotis kituose kompiuteriuose esančia neišnaudota kietųjų diskų atmintimi. ICO pirkėjai gavo žetonus, kuriais galės apmokėti *Filecoin* saugojimo paslaugas, kai bus pradėta teikti paslauga. Kadangi naudojimo žetonų pasiūla paprastai yra fiksuotos apimties, šių žetonų vertė gali augti ateityje, jei didės jų pagalba teikiamų paslaugų paklausa.

Vienas iš naudojimo žetonų tipų yra turto žetonai (angl. *Asset Tokens*) – žetonai, kurie skirti ateityje įsigyti realų produktą ar turtą. Pavyzdžiui, „TV žetonas“ gali suteikti galimybę jo savininkui gauti arba įsigyti už mažesnę kainą naujos kartos televizorių, kurį planuoja išleisti žetonų platintojas. Tokio tipo žetonai yra gana plačiai naudojami, tačiau potencialūs žetono pirkėjai neretai vengia įsigyti tokių žetonų, kadangi turtas, kurį jie galės ateityje už juos įsigyti, ir su jo verte susiję turto žetonai gali prarasti savo vertę, jei praeis daug laiko tarp žetonų išleidimo ir galimybės jais pasinaudoti.

Vertybinių popierių žetonai (angl. *Securities Tokens*) – žetonai, kurie suteikia teisę už juos iš žetonų leidėjo pirkti brangiuosius metalus, gauti iš anksto numatytą finansinę naudą (palūkanas ar pan.). Tokių žetonų leidėjai gali būti įsipareigoję juos keisti į brangiuosius metalus ar kaip jų vertės garantiją įkeisti nekilnojamąjį turtą. Paprastai valstybės tokiems žetonams taiko vertybinius popierius reglamentuojančius teisės aktus ir jie yra griežčiausiai reguliuojami palyginti su kitais žetonų tipais. Vienas iš vertybinių popierių žetonų tipų yra nuosavybės žetonai (angl. *Equity Tokens*), kurie jų savininkui suteikia teisę į įmonės gaunamo pelno dalį. Tuo jie panašūs į nuosavybės vertybinius popierius, todėl kuo daugiau žmonių juos perka, tuo labiau auga žetonų vertė. Nuosavybės žetonai sudaro galimybę lanksčiau pritraukti ilgalaikio kapitalo ir gali sukurti naujų verslo valdymo modelių.

2. Kriptovaliutos, naudojamos kaip atsiskaitymo priemonė, įvertinimas pagal verslo apskaitos standartus

Kol nėra kriptovaliutos teisinio reglamentavimo, visi internetinio atsiskaitymo sandoriai apskaitoje turėtų būti registruojami pagal jų ekonominę prasmę. 1-ojo verslo apskaitos standarto „Finansinė atskaitomybė“ 28 punkte nurodyta, kad įmonė turi pasirinkti ir taikyti tokią apskaitos politiką, kad finansinės ataskaitos teisingai parodytų įmonės finansinę būklę, veiklos rezultatus ir pinigų srautus. Įmonė savo apskaitos politikoje turėtų nustatyti kriptovaliutos apskaitos taisykles, pagal tai, kuriam balanso straipsniui kriptovaliutos yra priskiriamos, pagal savo ekonominę prasmę, kuri vertinama pagal „Baltojoje knygoje“ nurodytas sąlygas, ekonominės naudos ar įsipareigojimų tikėtinumą.

Pagal 18-ojo VAS² 24 punkto nuostatas finansinis turtas apskaitoje turi būti registruojamas tik tada, kai įmonė gauna arba pagal vykdumą sutartį įgyja teisę gauti pinigus ar kitą finansinį turtą. Į finansinio turto įsigijimo savikainą įtraukiamos ir tiesioginės sandorių sudarymo išlaidos. Prieš priskiriant kriptovaliutas finansinio turto straipsniui svarbu identifikuoti, kiek ši turima kriptovaliutos rūšis atitinka finansinio turto apibrėžimą.

² 18-asis verslo apskaitos standartas „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“

18-ojo VAS 4 punktą nustato tokį finansinio turto apibūdinimą:

4. Finansiniam turtui priskiriama:

4.1. Pinigai, esantys įmonės kasoje ir atsiskaitomosiose sąskaitose.

4.2. Pinigų ekvivalentai. Pinigų ekvivalentams gali būti priskiriama trumpalaikės (iki trijų mėnesių nuo įsigijimo datos) likvidžios investicijos į vertybinius popierius (išskyrus nuosavybės vertybinius popierius), kelionės čekiai ir kitas finansinis turtas, kuris gali būti greitai iškeičiamas į žinomas pinigų sumas, kurių vertės pasikeitimo rizika yra nereikšminga.

4.3. Sutartinė įmonės teisė gauti pinigus ar kitą finansinį turtą, apsikeisti finansiniu turtu ar finansiniais įsipareigojimais, kuri finansinėse ataskaitose parodoma kaip už parduotą produkciją, suteiktas paslaugas ar paskolas gautinos sumos, iš anksto sumokėtos sumos už finansinį turtą ir kitos pagal sutartis užregistruotos finansinės skolos įmonei.

4.4. Kitų ūkio subjektų išleisti vertybiniai popieriai: akcijos, obligacijos ir kiti vertybiniai popieriai, kurie įsigijami siekiant gauti ekonominės naudos.

Kripto valiutos, ypač kriptovaliutų monetos, gali būti naudojamos kaip atsiskaitymo priemonė, kuria ne tik galima atsiskaityti už suteikiamas paslaugas, bet ir iškeisti (parduoti) į įprastą valiutą (FIAT pinigus) ar laikyti parduoti tikintis jos vertės padidėjimo. Savo esme kriptovaliutos, išskyrus jų vertės nustatymo neapibrėžtumą, turi tuos pačius požymius kaip ir užsienio valiuta, todėl galėtų būti priskirtos prie pinigų. Kriptovaliutų nuosavybę patvirtina tik jų savininkui (pirkėjui) suteikiamas privatus „raktas“, kuris turi atitikti kitiems žinomą šios kriptovaliutos viešąjį „raktą“. Privatus „raktas“ saugomas kriptopininiginėje savininko medijos įrenginyje (kompiuteris, mobilusis telefonas ir pan.) arba gali būti atspausdinamas ir saugomas, pvz., popieriuje. Kriptovaliutų rinkoje veikiantys brokeriai gali padėti jų pirkėjui įsigyti kriptovaliutas netiesiogiai, atidarydami kiekvienam pirkėjui sąskaitą, kurioje laikomi to pirkėjo įsigytos kriptovaliutos. Tuo ši atsiskaitymo priemonė panaši į pinigus, laikomus atsiskaitomojoje sąskaitoje, kadangi dabartinėse finansinėse rinkose įprastų FIAT pinigų savininkas juos dažnai taip pat laiko tam tikslui finansų institucijos, tarpininko ar elektroninių pinigų platintojo atidarytose elektroninėse sąskaitose.

Kriptovaliutų monetos gali turėti ir pinigų ekvivalentų požymių, kadangi jie, panašiai kaip likvidžios investicijos ar kitas finansinis turtas, gali būti greitai iškeičiami į žinomas pinigų sumas. Vienintelė kliūtis jas pripažinti pinigų ekvivalentais yra reikšminga jų vertės pasikeitimo rizika, kadangi šiuo metu dažnai įvyksta didelių kriptovaliutų vertės pokyčių palyginti su įprastų valiutų verte. Tačiau galima teigti, kad sumažėjus vertės pasikeitimo rizikai ši virtualios valiutos rūšis galėtų būti prilyginama ir pinigų ekvivalentams, jei būtų galima ją greitai, be didelių papildomų kaštų perleisti rinkoje.

Kripto valiuta kaip atsiskaitymo priemonė neatitinka 18-ojo VAS 4.3 punkto reikalavimų, kadangi šiuo atveju nėra aiškiai išreikštos sutarties dėl teisės gauti ar apsikeisti finansiniu turtu. Kriptovaliutų sandoriai sudaromi pagal konkrečiai blokų grandinei taikomą protokolą ir atskirų sandorių patvirtinimas vyksta decentralizuotame registre, o ne remiantis sutartimi. Taip pat diskutuotina, ar kripto valiuta kaip atsiskaitymo priemonė atitinka 18-ojo VAS 4.4 punkto nuostatas, nes ji juridškai paprastai nepripažįstama vertybiniu popieriumi. Tačiau žinant, kad vertybinių popierių kategorijai dažnai priskiriamas ir toks finansinis turtas kaip investicinių ir pensijų fondų vienetai, dalyvio įnašai sutelktinio finansavimo platformose ir pan., diskutuotina, ar kriptovaliutų įsigijimas siekiant gauti ekonominės naudos, pvz., analogiškai kaip kotiruojamų vertybinių popierių rinkoje akcijų ar išvestinių priemonių įsigijimas, nėra tapatus. Įsigyta kripto valiuta, jeigu investuotojas į ją ketina ją laikyti ilgą laiką tikėdamasis jos vertės padidėjimo, turi visus esminius vertybiniais popieriams priskirtinus ypatumus.

Teigiant, kad kripto valiuta, kuri naudojama kaip atsiskaitymo priemonė, yra priskirtina finansiniam turtui, reikia įvertinti, kokį apskaitos būdą reikėtų taikyti ją pripažįstant finansinėse

ataskaitose. 18-ajame VAS yra išskirti du apskaitos būdai: tikrosios vertės ir amortizuotos savikainos būdas Amortizuotos savikainos būdas taikytinas, kai finansinis turtas yra laikomas iki išpirkimo termino ir įmanoma per šio turto pripažinimo laikotarpį tolygiai paskirstyti gautiną ekonominę naudą.

Kadangi kriptovaliuta kaip atsiskaitymo priemonė paprastai nėra laikoma iki išpirkimo termino ir toks terminas nėra nustatytas blokų grandinės protokole, amortizuotos savikainos apskaitos būdas negali būti taikomas tokių kriptovaliutų apskaitai.

Tuo tarpu tikrosios vertės apskaitos būdas yra taikomas kitam finansiniam turtui, todėl galėtų būti taikomas ir kriptovaliutų apskaitai. Finansinių ataskaitų dieną įvertinant tokį turtą tikrąja verte, kuri priklausytų nuo nusistovėjusios kriptovaliutų rinkose konkrečios kriptovaliutos vertės, būtų įmanoma parodyti faktinį tokios atsiskaitymo priemonės vertės pokytį per ataskaitinį laikotarpį. Pagal VAS finansinio turto tikrosios vertės pokytis turi būti rodomas tiesiogiai pelno (nuostolių) ataskaitoje. Kriptovaliutų vertinimas tikrąja verte padėtų parodyti tikrą ir teisingą įmonės finansinę būklę ataskaitinio laikotarpio pabaigoje, kadangi, nepaisant riboto kriptovaliutų teisinio pripažinimo ir pasitaikančių nustatytų jų keitimo į įprastus FIAT pinigus ribojimų, šių kriptovaliutų monetas paprastai įmanoma greitai ir be didelių papildomų sąnaudų iškeisti į kitos rūšies kriptovaliutą arba FIAT pinigus.

Tačiau tuo pačiu verta pažymėti, kad ne visos kriptovaliutos yra likvidžios ir jas įmanoma greitai parduoti per kriptovaliutų biržas ar kitaip perleisti. Labiau nusistovėjusi ir likvidi kriptovaliutų rinka yra būdinga tik didžiausioms pagal kapitalizaciją kriptovaliutomis (pvz., bitkoinas, eteris, *Ripple*, *Bitcoin Cash*, *Litecoin* ir pan.). Kitos kriptovaliutos neretai nėra likvidžios, dažnai negali būti tiesiogiai perleidžiamos už įprastus FIAT pinigus ir gali būti tik iškeičiamos į kitas kriptovaliutas. Esant tokiai situacijai kriptovaliutos pripažinimas tikrąja verte gali būti sunkiai įmanomas, nes rinkoje gali nebūti pripažinimo dieną nusistovėjusios rinkos kainos. 18-ojo VAS 33 punkte nustatyta, kad parduoti laikomos investicijos į vertybinius popierius, kurių kaina aktyviojoje rinkoje neskelbiama ir kurių tikrosios vertės negalima nustatyti, finansinėse ataskaitose turi būti įvertinamos įsigijimo savikaina atėmus vertės sumažėjimo sumą. Todėl kriptovaliutos, kuriomis nėra aktyviai prekiaujama rinkoje ir kurių tikrosios vertės neįmanoma patikimai nustatyti, taip pat turėtų būti vertinamos įsigijimo savikaina atėmus vertės sumažėjimo sumą. Šiuo atveju, pasikeitus situacijai ir atsiradus galimybei patikimai nustatyti tikrąją vertę, toliau kriptovaliuta turėtų būti vėl vertinama tikrąja verte. Jei prieš tai tikrąja verte vertintos kriptovaliutos vertė nebegali būti patikimai nustatyta, balanse naujai registruojama įsigijimo savikaina turėtų būti lygi paskutinei užregistruotai tikrajai vertei.

Gali būti diskutuojama, ar kriptovaliuta kaip neturintis materialiosios išraiškos turtas nėra priskirtinas nematerialiajam turtui. 13-ojo VAS „Nematerialusis turtas“ II dalyje pateikta tokia nematerialiojo turto sąvoka:

Nematerialusis turtas – neturintis materialios formos nepiniginis turtas, kuriuo įmonė disponuoja, kurį naudodama tikisi gauti tiesioginės ir (arba) netiesioginės ekonominės naudos ir kurio vertė yra ne mažesnė už įmonės nusistatytą minimalią nematerialiojo turto vertę.

Šiame apibrėžime akcentuojama, kad toks turtas turi būti nepiniginis. Remiantis anksčiau išdėstyta kriptovaliutos kaip finansinio turto analize manytina, kad tokia atsiskaitymo priemonė negali būti priskirta prie nepiniginio turto, nes iš esmės turi visas piniginiam turtui būdingas savybes. Taip pat pažymėtina, kad net priskyrus tokį turtą nematerialiajam, jo apskaita taikant nematerialiajam turtui nustatytą įsigijimo savikainos, kuri amortizuojama per naudingo tarnavimo laiką, būdą, iškreiptų įmonės finansinę būklę; tokiam turtui nebūtų įmanoma nustatyti konkretaus naudingo tarnavimo laiko, o apskaitant tokį turtą įsigijimo savikaina, kai jo vertė ženkliai keičiasi kiekvieną dieną, finansiniai rezultatai neatspindėtų tikrų ir teisingų įmonės veiklos rodiklių.

Išvada

Dėl išvardytų priežasčių kriptovaliuta, kuri naudojama kaip atsiskaitymo priemonė (kriptovaliutų monetos), neturėtų būti laikoma nematerialiuoju turtu, o turėtų būti priskirta prie finansinio turto (18-asis VAS), kuris įvertinamas tikrąja verte tikrosios vertės pokytį pateikiant pelno (nuostolių) ataskaitoje.

Nesant galimybės patikimai nustatyti kriptovaliutos tikrąją vertę, ši kriptovaliuta turėtų būti registruojama įsigijimo savikaina atėmus vertės sumažėjimo sumą.

Priklausomai nuo įsigijimo tikslų (naudoti kaip atsiskaitymo priemonę arba laikyti kaip investiciją siekiant gauti pajamų dėl jos vertės padidėjimo) kriptovaliuta įmonės balanse galėtų būti registruojama trumpalaikio turto sąskaitose „271 Sąskaitos bankuose“ arba „262 Kitos investicijos“.

Nors kriptovaliutos, naudojamos atsiskaitymo tikslais, jos turi daugiau pinigams nei trumpalaikėms investicijoms būdingų savybių. Atsižvelgiant į jų virtualų pobūdį ir siekiant atskirti jas nuo tradiciškai mažą vertės pasikeitimo riziką turinčių lėšų finansų įstaigų sąskaitose, siūlytina kriptovaliutas apskaityti ne sąskaitoje „271 Sąskaitos bankuose“, o sąskaitose „262 Kitos investicijos“ sąskaitų plane naudojant atskirą sąskaitą „2625 Kriptovaliutos“ ir atskleidžiant jų vertės pasikeitimo riziką aiškinamajame rašte.

3. Kriptovaliutos, naudojamos kaip atsiskaitymo priemonė, apskaita

1) Kriptovaliutos, naudojamos atsiskaitymo tikslais, įsigijimas

Pirmą kartą kriptovaliuta apskaitoje registruojama **įsigijimo savikaina**, kuri nustatoma pagal už kriptovaliutą sumokėtą ar mokėtiną pinigų sumą ar kito perduoto turto vertę (18-ojo VAS 25–26 p.). Jei įsigytos kriptovaliutos vertė nustatoma užsienio valiuta, turėtų būti taikoma 22-ojo VAS³ 4 punkto nuostata ir apskaitoje pirmą kartą registruojant kriptovaliutą ji turėtų būti įvertinama finansinių ataskaitų valiuta taikant kriptovaliutos įsigijimo dieną galiojusį valiutos kursą. Apskaitoje įsigyta kriptovaliuta galėtų būti registruojama tokiu apskaitos įrašu:

D 2625 Kriptovaliutos

K 271 Sąskaitos bankuose (eurai)

Kriptovaliutos tikrosios vertės nustatymo duomenų šaltinis

Registruojant kriptovaliutos įsigijimą pirminio pripažinimo metu ir įvertinant ją kitais ataskaitiniais laikotarpiais svarbu įmonės apskaitos politikoje apibrėžti kokiu šaltiniu bus naudojama nustatant kriptovaliutos tikrąją vertę. Kadangi didėjant kriptovaliutos paklausai atsiranda vis daugiau ja prekiaujančių biržų, kuriose nusistovi skirtingos kriptovaliutos kainos, nustatant kriptovaliutos tikrąją vertę svarbu laikytis pastovumo principo ir kiekvieną ataskaitinį laikotarpį šią vertę nustatyti pagal to paties šaltinio duomenis. Geriausi duomenų šaltiniai laikytinos interneto svetainės, kuriose nuolat skelbiamas svarbiausių kriptovaliutų pasaulinių biržų kainų vidurkis.

Įsigijimo metu gali būti sumokamos reikšmingos sumos tarpininkams, kurie atlieka kriptopiniginių saugojimo, kriptovaliutų tarpusavio keitimo sandorių ir tiesioginio kriptovaliutų

³ 22-asis verslo apskaitos standartas „Užsienio valiutos kurso pasikeitimas“

įsigijimo už įprastą valiutą sandorių tvarkymo paslaugas. Pavyzdžiui, perkant už 2000 Eur sumą per tarpininkavimo platformą kriptovaliutą *Ripple*, tarpininkui sumokamas 70 Eur mokestis. Taip pat atsižvelgiant į paraiškos pirkti perdavimo ir faktinio kriptovaliutos įsigijimo laiko skirtumą įmonė nustatė, kad įsigytos kriptovaliutos tikroji vertė rinkoje jos įsigijimo momentu buvo padidėjusi 20 Eur ir sudarė 1950 Eur.

Vadovaujantis 18-ojo VAS 25 punktu, pirmą kartą pripažindama finansinį turtą įmonė turi įvertinti jį įsigijimo savikaina į ją įtraukiant ir tiesiogines sandorių sudarymo išlaidas. Dėl šios priežasties net reikšmingo dydžio mokesčiai tarpininkams už kriptovaliutos įsigijimą yra įtraukiami į kriptovaliutos įsigijimo savikainą. Be to, vadovaujantis 18-ojo VAS 26 punktu, įsigijimo savikaina nustatoma pagal už finansinį turtą sumokėtą ar mokėtiną pinigų sumą ar kito perduoto turto vertę, todėl pirminio pripažinimo metu kriptovaliutos įsigijimo savikaina nėra lygi jos tikrajai vertei. Tik paskesnio jos įvertinimo metu kriptovaliuta turi būti įvertinama tikrąja verte įsigijimo savikainos ir tikrosios vertės skirtumą registruojant pelno (nuostolių) ataskaitoje.

Ankstesniame pavyzdyje, kriptovaliutos įsigijimas turėtų būti registruojamas:

D 2625 <i>Kriptovaliutos</i>	2000
K 271 <i>Sąskaitos bankuose (eurai)</i>	2000

Paskesnio kriptovaliutos įvertinimo metu jos vertės pasikeitimas turėtų būti registruojamas:

D 6808 <i>Investicijų tikrosios vertės sumažėjimo nuostoliai</i>	50
K 2625 <i>Kriptovaliutos</i>	50

➤ Sudarant finansines ataskaitas kriptovaliuta įvertinama tikrąja verte (18-ojo VAS VII ir X skyriai). Pelnas ar nuostoliai dėl finansinio turto tikrosios vertės pasikeitimo parodomi pelno (nuostolių) ataskaitoje (18-ojo VAS XI skyrius). Pelnas dėl tikrosios vertės padidėjimo registruojamas tokiu apskaitos įrašu:

D 2625 <i>Kriptovaliutos</i>	
K 5808 <i>Investicijų tikrosios vertės padidėjimo pelnas</i>	

Nuostoliai dėl tikrosios vertės sumažėjimo registruojami šiuo apskaitos įrašu:

D 6808 <i>Investicijų tikrosios vertės sumažėjimo nuostoliai</i>	
K 2625 <i>Kriptovaliutos</i>	

2) Kriptovaliutos įsigijimas siekiant gauti pajamų dėl jos vertės padidėjimo

Įsigijus kriptovaliutos, naudojamos atsiskaitymo tikslais siekiant ją laikyti tol, kol išaugs jos tikroji vertė, apskaitoje ji registruojama įsigijimo savikaina, kuri nustatoma pagal už kriptovaliutą sumokėtą ar mokėtiną pinigų sumą ar kito perduoto turto vertę (18-ojo VAS 25–26 p.). Apskaitoje kriptovaliuta, įsigyta siekiant gauti pajamų dėl jos vertės padidėjimo, kaip ir jos įsigijimas atsiskaitymo tikslais, gali būti registruojama tokiu apskaitos įrašu:

D 2625 <i>Kriptovaliutos</i>	
------------------------------	--

K 271 *Sąskaitos bankuose (eurai)*

Paskesnis kriptovaliutos, įsigytos siekiant gauti pajamų dėl jos vertės padidėjimo, tikrosios vertės pokytis registruojamas sąskaitose „5808 *Investicijų tikrosios vertės padidėjimo pelnas*“ arba „6808 *Investicijų tikrosios vertės sumažėjimo nuostoliai*“.

Pavyzdžiui, perkant už 4500 Eur per tarpininkavimo platformą bitkoinus sumokamas 300 Eur mokestis tarpininkui. Taip pat atsižvelgiant į paraiškos pirkti perdavimo ir faktinio kriptovaliutos įsigijimo laiko skirtumą įmonė nustatė, kad įsigytos kriptovaliutos tikroji vertė rinkoje jos įsigijimo momentu buvo išaugusi 550 Eur ir įsigijimo metu sudarė 4750 Eur. Toks kriptovaliutos įsigijimas turėtų būti registruojamas neišskiriant atskirai dėl jos įsigijimo patirtų išlaidų ir vertės pokyčio:

D 2625 <i>Kriptovaliutos</i>	4500
K 271 <i>Sąskaitos bankuose (eurai)</i>	4500

Paskesnio vertinimo metu įsigijimo savikainos ir kriptovaliutos tikrosios vertės skirtumas parodomas pelno (nuostolių) ataskaitoje kaip pajamos:

D 2625 <i>Kriptovaliutos</i>	250
K 5808 <i>Investicijų tikrosios vertės padidėjimo pelnas</i>	250

3) Kriptovaliutos išgavimas (angl. mining)

Įmonė gali dalyvauti kriptovaliutos sandorių autorizavimo sistemoje užtikrindama blokų grandinėje registruojamų sandorių registravimą ir autentiškumo tikrinimą. Už dalyvavimą šioje autorizavimo sistemoje įmonė kaip atlygį už šias paslaugas gali gauti naujai sukurtų kriptovaliutų vienetų, kurie sudaro naują bloką blokų grandinėje, t. y. gali išgauti („iškasti“) kriptovaliutos. Bitkoinų ir kitų panašių kriptovaliutų atveju toks atlygis yra mokamas tik tam autorizavimo sistemos dalyviui, kuris pirmasis savo kompiuterinės įrangos pagalba aktyvuoja naujo tuščio bloko sukūrimą. Taikant tokią „darbo įrodymo“ (angl. *proof of work*) išgavimo sistemą, kriptovaliutos išgavimas dažniausiai yra daug kompiuterinės įrangos ir elektros išteklių reikalaujanti veikla, o pajamos (naujos kriptovaliutos vieneto išgavimas) iš tokios veiklos, pavyzdžiui, išgaunant bitkoinus, nėra garantuotos. Kitoje, vis daugiau plintančioje „turimos dalies įrodymo“ (angl. *proof of stake*) išgavimo sistemoje, kriptovaliutos išgavimo tikimybė priklauso nuo jau turimos kriptovaliutos vienetų sumos. Šios sistemos naudojimas padidina galimybę išgauti kriptovaliutą, esant didesnei jau turimos kriptovaliutos apimčiai, bet taip pat negarantuoja galutinio tokio išgavimo rezultato. Atsižvelgiant į tai, kad išgaunant kriptovaliutą negalima patikimai numatyti, kiek ir kada jos bus išgauta, apskaitoje turėtų būti:

- kriptovaliuta registruojama tik tada, kai pagal dalyvavimo jos kūrimo sistemoje taisykles įmonė **įgyja teisę** gauti pinigus ar kitą finansinį turtą. (18-ojo VAS 24 punktą),
- išgauta kriptovaliuta registruojama **tikraja verte**, kuri nustatoma pagal aktyviojoje rinkoje skelbiamą kainą (32-asis VAS) ir kartu pripažįstamos tokio pat dydžio pajamos,
- kadangi įmonės patiriamos dalyvavimo kriptovaliutos autorizavimo sistemoje išlaidos nepriklauso nuo įsigyto kriptovaliutos kiekio, visos tokios patiriamos išlaidos **iš karto pripažįstamos sąnaudomis** (11-ojo VAS 11 p.⁴).

⁴ 11-ojo verslo apskaitos standarto „Sąnaudos“ 11 punktą: „Sąnaudos apskaitoje registruojamos tą patį ataskaitinį laikotarpį, kada buvo patirtos, tais atvejais, kai jų neįmanoma tiesiogiai susieti su uždirbtomis konkrečiomis pajamomis“

Pavyzdžiui, įmonė kriptovaliutai išgauti kas mėnesį patiria naudojamos kompiuterinės įrangos nusidėvėjimo, susijusios programinės įrangos amortizacijos, elektros energijos ir kitų išlaidų, kurios sudaro 500 Eur. Šios pastovios išlaidos negali būti siejamos su tiesioginiu ekonominės naudos gavimu, kadangi skirtingais laikotarpiais įmonė išgauna skirtingą kriptovaliutos kiekį, o kai kuriais laikotarpiais apskritai nepavyksta jos išgauti. Visos susidariusios kriptovaliutos išgavimo išlaidos parodomos tiesiogiai pelno (nuostolių) ataskaitoje kaip sąnaudos:

D 63 <i>Bendrosios ir administracinės sąnaudos</i>	500
K 271 <i>Sąskaitos bankuose / K 449 Kitos mokėtinos sumos</i>	500

Įmonei išgavus 1 200 Eur vertės, kuri nustatoma vadovaujantis 32-ojo VAS⁵ 15 punktu, pagal kriptovaliutos rinkos kainą, naują kriptovaliutos vienetą, jis registruojamas kaip įmonės finansinis turtas visą dėl jo registravimo gautą ekonominę naudą parodant kaip suteiktų paslaugų pajamas:

D 2625 <i>Kriptovaliutos</i>	1 200
K 5001 <i>Suteiktų paslaugų pajamos / K 5401 Kitos pajamos</i>	1 200

4) Kriptovaliutos pardavimas ir atsiskaitymai kriptovaliuta

4.1. Kai kriptovaliuta **perleidžiama** (parduodama) už įprastinę arba kitą valiutą, apskaitoje nurašoma kriptovaliuta, užregistruojami gauti pinigai ar kita valiuta ir sandorio rezultatas, t. y. pelnas arba nuostolis:

D 271 <i>Sąskaitos bankuose</i>	
K 2625 <i>Kriptovaliutos</i>	
K 5809 <i>Investicijų perleidimo pelnas</i> arba D 6809 <i>Investicijų perleidimo nuostoliai</i>	

4.2. Kriptovaliuta šalių susitarimu gali būti **atsiskaitoma už kitą įsigijamą turtą (paslaugas)**. Jei įmonė naudoja kriptovaliutą kaip atsiskaitymo priemonę už turto (paslaugų) įsigijimą, atsiskaičius už šį turtą (paslaugas) nurašoma kriptovaliuta, užregistruojamas gautas turtas (paslaugos) ir sandorio rezultatas, t. y. pelnas arba nuostoliai, jei toks yra. Atsiskaitymai kriptovaliuta apskaitoje registruojami:

4.2.1. pirkėjo apskaitoje nurašoma kriptovaliuta, registruojamas gautas turtas (paslaugos) ir sandorio rezultatas, t. y. pelnas arba nuostolis, jei toks susidaro. Pavyzdžiui, įmonei įsigyjant pardavimui skirtų prekių, toks sandoris registruojamas:

D 20 <i>Atsargos</i>	
K 2625 <i>Kriptovaliutos</i>	

Atsižvelgiant į tai, kad atsiskaitymo tikslais naudojamos kriptovaliutos turi visas esmines

⁵ 32-ojo verslo apskaitos standarto „Tikrosios vertės nustatymas“ 15 punktas: „Nustatant turto ir įsipareigojimų tikrąją vertę taikomi vertinimo metodai, kurie tinka konkrečiomis sąlygomis, pagal kuriuos pakanka rodiklių tikrajai vertei nustatyti ir pagal kuriuos naudojama kuo daugiau viešai skelbiamų rinkos rodiklių ir mažiau neskelbiamų rodiklių. Dėl šios priežasties viešai skelbiama kaina, už kurią vertės nustatymo dieną būtų parduodamas turtas arba perleidžiamas įsipareigojimas pagal sandorį įprastomis rinkos sąlygomis pasirinktoje rinkoje, dar vadinama rinkos kaina ir laikoma geriausiu tikrosios vertės įverčiu“.

pinigų savybes, vadovaujantis 9-ojo VAS 11 punktu⁶, toks atsargų įsigijimas kriptovaliuta gali būti prilyginamas atsargų įsigijimui užsienio valiuta. Todėl atsargų įsigijimo savikaina turėtų būti vertinama taikant pirkimo dieną galiojusį kriptovaliutos kursą. Toks atsargų įsigijimas turėtų būti registruojamas:

D 20 *Atsargos (įsigijimo savikaina nustatyta pagal kriptovaliutos kursą pirkimo metu)*

K 2625 *Kriptovaliutos*

K 58 *Kitos palūkanų ir panašios pajamos / D 68 Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos*

4.2.2. pardavėjo apskaitoje registruojama kriptovaliuta visa sandorio suma ir pripažįstamos pajamos ir, jei privaloma, PVM:

D 2625 *Kriptovaliutos*

K 50X *Pardavimo pajamos*

K 4492 *Mokėtinas pridėtinės vertės mokestis*

4.2.3. teikiant paramą ar finansavimą kriptovaliuta, kai dėl to nesitikima tiesioginės ekonominės naudos, visa tam tikslui perleista kriptovaliutos suma registruojama kaip sąnaudos:

D 6302 *Išmokų tretiesiems asmenims sąnaudos*

K 2625 *Kriptovaliutos*

Išvada

Kriptovaliutos, kuri naudojama kaip atsiskaitymo priemonė, įsigijimo savikaina nustatoma pagal už ją sumokėtą ar mokėtiną pinigų sumą. Jei jos įsigijimo metu nuskaitomi mokėjimai tarpininkams, tokie nuskaitymai neturėtų būti rodomi atskirai, o vadovaujantis 18-uoju VAS turėtų būti įskaitomi į kriptovaliutos įsigijimo savikainą.

Paskesnio įvertinimo metu nustatant kriptovaliutos tikrąją vertę turėtų būti pasirinktas duomenų šaltinis, kuriuo įmonė nuolat naudosis nustatydamą kriptovaliutos vertę. Geriausiu duomenų šaltiniu laikytinos interneto svetainės, kuriose nuolat skelbiamas svarbiausių kriptovaliutų pasaulinių biržų kainų vidurkis.

Kriptovaliutos išgavimo veikloje visos su tuo susijusios išlaidos turėtų būti iškart pripažįstamos sąnaudomis, o išgauta kriptovaliuta pirmojo pripažinimo metu registruojama tikrąja verte tikrosios vertės skirtumą pelno (nuostolių) ataskaitoje rodant kaip pajamas.

4. Pirminio viešo platinimo (ICO) žetonų apskaita

⁶ 9-ojo verslo apskaitos standarto „Atsargos“ 11 punktas: „*Atsargos, įsigytos užsienio valiuta, apskaitoje registruojamos finansinių ataskaitų sudarymo valiuta, taikant pirkimo dieną galiojusį užsienio valiutos kursą – apskaitoje taikomą euro ir užsienio valiutos santykį, nustatytą vadovaujantis Buhalterinės apskaitos įstatymu*“.

Žetonas yra priemonė, naudojama pagal nustatytas priemonės išleidimo sąlygas ir suteikianti jo savininkui leidėjo nustatytas teises (pvz., teisę gauti įmonės pelno, pajamų, palūkanų už investuotas lėšas dalį, teisę gauti tam tikrų prekių ar paslaugų).

Planuojami sandoriai, gautos garantijos ir laidavimai įmonės turtu nepripažįstami, kol jie neatitinka finansinio turto apibrėžimo. Pavyzdžiui, už žetonus gauti eteriai įmonės apskaitoje turėtų būti registruojami tik tada, kai įmonė turi patikimos informacijos (objektyvių įrodymų) apie gautą eterių kiekį ir gali patikimai nustatyti jų vertę ir jei įmonei priklauso šios kriptovaliutos faktinė kontrolė ir su jos naudojimu susijusi rizika bei nauda.

ICO metu išplatintų žetonų vertė tiesiogiai priklauso nuo jų platintojo įsipareigojimų žetonų pirkėjams, suteikiamų teisių ar galių žetonų savininkams, jų panaudojimo laikotarpio ir likvidumo. Paprastai visos esminės ICO sąlygos, įskaitant ir žetonų pirkėjams suteikiamas teises, ICO rengėjo įsipareigojimai žetonų pirkėjams ir kitos sąlygos yra nurodomos „Baltojoje knygoje“ (angl. *White paper*), kuri galėtų būti laikoma prospekto⁷ atitinkmeniu, kai siekiama išleisti vertybinius popierius. Žetonų leidėjas ir jų pirkėjas turėtų vertinti su žetonais susijusias teises ir įsipareigojimus vadovaudamasis „Baltąja knyga“ ir kitais teisiniais dokumentais.

1) Kriptovaliutos žetonų platinimas

Bendrovė, išplatinusi kriptovaliutos žetonus, privalo apskaitoje registruoti visus su tuo susijusius įsipareigojimus. Įsipareigojimų pobūdis priklauso nuo žetonų savininkams suteikiamų teisių ir žetono tipo.

1.1. Žetonams platinti skirtos platformos sukūrimas.

ICO dažnai atliekamas bendrovei išleidžiant žetonus ir juos parduodant už kitą kriptovaliutą arba, retesniais atvejais, už įprastus FIAT pinigus. Tokiu atveju už žetonus gautą kriptovaliutą ir jos tolesnį pardavimą bendrovės apskaitoje registruoja taip pat kaip ir kriptovaliutų, kurios naudojamos atsiskaitymo tikslais, operacijas.

Prieš pradėdama platinti žetonus bendrovė turi sukurti tokių žetonų apyvartumą ir atsiskaitymą jais užtikrinančią platformą, gauti tam tikslui būtinas licencijas, parengti jiems platinti skirtą „Baltąją knygą“, sukurti tinkamus prisijungimo protokolus atitinkančią išmaniąją sutartį (angl. *Smart Contract*) ir atlikti kitus darbus. Tokiame parengiamajame etape bendrovės išlaidos yra dengiamos iš įmonės nuosavo ar skolinto kapitalo lėšų. Jei šios išlaidos neatitinka 13-ojo VAS „Nematerialusis turtas“⁸ 5–7 punktuose keliamų reikalavimų, jos yra pripažįstamos sąnaudomis. Jei išlaidos atitinka šiuos nematerialiojo turto pripažinimo reikalavimus, jos gali būti parodomos kaip nematerialusis turtas. 13-ajame VAS pateikti šie nematerialiojo turto pripažinimo reikalavimai:

5. Nematerialusis turtas pripažįstamas, jei patirtos išlaidos atitinka nematerialiojo turto apibrėžimą ir šiuos pripažinimo požymius:

5.1. Pagrįstai tikėtina, kad įmonė ateityje iš turto gaus tiesioginės ir (arba) netiesioginės ekonominės naudos.

5.2. Turto įsigijimo (pasigaminimo) savikaina gali būti patikimai įvertinta ir atskirta nuo kito turto vertės.

⁷ Vadovaujantis vertybinių popierių įstatymu, prospektas – dokumentas, kuriame investuotojams ir visuomenei pateikiama informacija apie vertybinių popierių emitentą ir jo viešai siūlomus arba į prekybą reguliuojamoje rinkoje įtraukiamus vertybinius popierius.

⁸ 13-asis verslo apskaitos standartas „Nematerialusis turtas“.

5.3. Įmonė gali tuo turtu disponuoti, jį kontroliuoti arba apriboti kitų teisę juo naudotis.

6. Vertinant tikimybę gauti ekonominės naudos, turi būti vadovaujama nematerialiojo turto pirminio pripažinimo metu turima patikima informacija ir laikomasi ne tik formalių reikalavimų, bet ir turinio svarbos principo.

7. Būsimą ekonominę naudą, gaunamą iš įmonės naudojamo nematerialiojo turto, gali sudaryti gaminių ir paslaugų pardavimo pajamos, išlaidų sumažėjimas ar kita nauda.

Sprendama dėl patirtų žetonų funkcionavimą užtikrinančių išlaidų pripažinimo nematerialiuoju turtu įmonė turi įvertinti, ar pasibaigus žetonų platinimui ji vis dar gali kontroliuoti žetonų funkcionavimą užtikrinančią platformą ir ar gali pagrįstai tikėtis iš sukurtos žetonų savininkus jungiančios bendrovės ateityje gauti ekonominės naudos.

Blokų grandinių technologijos pagrindu sukurtais žetonais turėtų būti prekiaujama atviroje rinkoje patiems vartotojams palaikant šios rinkos funkcionavimą paskirstyto apskaitos žurnalo (angl. *distributed ledger*) principu. Todėl ICO platintojas, išplatinęs žetonus, dažniausiai nebekontroliuoja šių žetonų rinkos ir gali patikimai tikėtis papildomų lėšų tik rinkos sąlygomis pardavęs savo sąskaitoje esančius viešai neišplatintus žetonus. Dėl šių priežasčių svarbu iš anksto žinoti, ar įmonė po žetonų išplatavimo galės gauti ekonominės naudos iš žetonų savininkų teikdama jiems tarpininkavimo ar panašias paslaugas, kurios nėra sietinos tik su vėlesniu neišplatintų žetonų pardavimu.

Jei žetonams platinti patirtos išlaidos bendrovei neužtikrins tolesnės ekonominės naudos po žetonų išplatavimo, jos turėtų būti iš karto pripažįstamos ataskaitinio laikotarpio sąnaudomis, pavyzdžiui:

D 6003 *Tiesioginės gamybos išlaidos*

K 27 *Pinigai*

K 44 *Per vienus metus mokėtinos sumos ir kiti trumpalaikiai įsipareigojimai*

Išplatinusi žetonus bendrovė gali toliau kontroliuoti išplatintų žetonų rinką palaikančią platformą (pavyzdžiui, anuliuoti supirktus žetonus, keisti išmaniųjų sutarčių turinį ir pan.) ir pagrįstai tikėtis tolesnės ekonominės naudos po žetonų išplatavimo. Šiuo atveju tokios platformai sukurti ir žetonams platinti patirtos ir pagrįstai įvertintos išlaidos, vadovaujantis 13-ojo VAS 5–7 punktais, gali būti pripažįstamos nematerialiuoju turtu ir amortizuojamos per šio turto naudingo tarnavimo laiką. Toks nematerialiojo turto pripažinimas gali būti registruojamas:

D 1150 *Kito nematerialiojo turto įsigijimo savikaina*

K 27 *Pinigai*

K 44 *Per vienus metus mokėtinos sumos ir kiti trumpalaikiai įsipareigojimai*

Jei kitais ataskaitiniais laikotarpiais paaiškėja naujų aplinkybių, dėl kurių negalima pagrįstai tikėtis, kad šis turtas toliau duos tiek ekonominės naudos, kiek buvo numatyta, ir dėl to mažėja nematerialiojo turto vertė, tai turi būti registruojama šiuo įrašu:

D 63092 *Nematerialiojo turto vertės sumažėjimo sąnaudos*

K 1159 *Kito nematerialiojo turto vertės sumažėjimas (–)*

1.2. Mokėjimo žetonų platinimas.

Jeigu bendrovės išplatinti mokėjimo žetonai jų savininkams nesuteikia konkrečių išskirtinių ir aiškių teisių ateityje iš juos platinančios bendrovės už juos gauti konkrečią paslaugą, prekę ar turtą, tokių žetonų platinimo metu surinktos lėšos gali būti skirtos bendrovei sukurti toliau veiksiančią mokėjimo platformą ir, jei numatyta, palaikyti tolesnį jos funkcionavimą. Tokių žetonų platinimo metu surenkamos lėšos dažnai bendrovei reikalingos padengti bendrovės su tuo susijusias patirtas ir (ar) numatomas būsimų laikotarpių sąnaudas, tačiau nėra tiesiogiai siejamos su tokių sąnaudų dydžiu.

Atsižvelgiant į tai, bendrovės apskaitoje už ICO metu išplatintus žetonus pirminio pripažinimo metu gautos lėšos galėtų būti registruojamos šiuo apskaitos įrašu:

D 2625 *Kripto valiutos / D 271 Sąskaitos bankuose*
K 4421 *Iš paslaugų gavėjų gauti avansai*

Jei visos už žetonus gautos įplaukos yra skirtos mokėjimo platformos sukūrimo sąnaudoms padengti (žr. skyrių „Žetonams platinti skirtos platformos sukūrimas“) ir nesietinos su tolesniais įsipareigojimais žetonų savininkams, tokios įplaukos laikomos atlygiu PVP rengėjui už sukurtą paslaugų platformą, kurioje blokų grandinės pagrindu vyks žetonų apyvarta. Šiuo atveju, pasibaigus ICO jos turėtų būti registruojamos šiuo apskaitos įrašu.

D 4421 *Iš paslaugų gavėjų gauti avansai*
K 50 *Pardavimo pajamos*

Tačiau už žetonus gautos įplaukos gali būti skirtos ne tik su mokėjimo platformos sukūrimu susijusioms sąnaudoms padengti (žr. skyrių „Žetonams platinti skirtos platformos sukūrimas“), bet ir užtikrinti tolesnį žetonų funkcionavimą administruojant sukurtą platformą. Tokiu atveju šios įplaukos laikomos ne tik atlygiu ICO rengėjui už sukurtą paslaugų platformą, bet ir jos susijusios su tolesne pareiga šią platformą prižiūrėti. Toks bendrovės įsipareigojimas, kurį įgyvendinti negalima tiksliai nustatyti, kiek ateityje dėl priežiūros gali būti patirta darbo užmokesčio, elektros energijos ir kitų sąnaudų, turi būti registruojamas kaip atidėjiniai pagal 19-ojo VAS 6–7 punktus⁹. Įvertinus, kokia gautų įplaukų dalis yra susijusi su būsima platformos priežiūra, likusi jų dalis pripažįstama kaip atlygis už paslaugų platformos sukūrimą:

D 4231 *Iš paslaugų gavėjų gauti avansai*
ir (ar)
D 4421 *Iš paslaugų gavėjų gauti avansai*
K 413 *Kiti atidėjiniai*
K 50 *Pardavimo pajamos (likusi įplaukų dalis po atidėjinių suformavimo)*

1.3. ICO metu neišplatintų žetonų, liekančių ICO leidėjo nuosavybe, apskaita.

⁹ 19-ojo verslo apskaitos standarto „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai ir turtas bei poataskaitiniai įvykiai“ 6–7 punktai:

„4.1. Atidėjinys – įsipareigojimas, kurio galutinės įvykdymo sumos arba įvykdymo laiko negalima tiksliai nustatyti, tačiau galima patikimai įvertinti.

<...>

6. Atidėjiniai pripažįstami, jeigu jie atitinka visus tris bendruosius pripažinimo požymius:

6.1. Įmonė turi teisinį įpareigojimą arba neatšaukiamą pasižadėjimą, kurį lėmė praeities įvykiai.

6.2. Tikėtina, kad teisiniui įpareigojimui ar neatšaukiamam pasižadėjimui įvykdyti reikės naudoti turimą turtą.

6.3. Įsipareigojimų suma gali būti patikimai įvertinama.

7. Atidėjiniai pripažįstami, jei juos lėmė praeities įvykiai ir paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną jie egzistuoja (6.1 punktas) <...>.“

Dalis ICO metu išleistų žetonų gali likti juos išplatinusios bendrovės žetonams skirtoje kriptopiniginėje. Tokie žetonai pirminio pripažinimo metu yra registruojami nebalansinėse bendrovės sąskaitose, kadangi įmonė nepatiria tiesioginių su jų įsigijimu susijusių išlaidų ir gali būti registruojami kaip bendrovės turtas tik nusistovėjus aktyviai žetonų pirkimo (pardavimo) rinkai, kai atsiranda galimybė juos parduoti įprastomis rinkos sąlygomis. Registruojant tokius žetonus kaip įmonės turtą, skirtą atsiskaitymams, daromi tokie apskaitos įrašai:

D 2625 *Kripto valiutos (žetonų tikroji vertė)*

K 5808 *Investicijų tikrosios vertės padidėjimo pelnas*

1.4. Naudojimo žetonų platinimas.

Jeigu bendrovė išplatinti kriptovaliutos žetonai jų savininkams suteikia konkrečią ir aiškia teisę ateityje įsigyti tam tikrų prekių ar paslaugų bendrovės kuriamoje platformoje, svarbu nustatyti, ar su tuo susiję bendrovės įsipareigojimai yra pastovaus, ar kintamo pobūdžio.

Bendrovė išmaniaja sutartimi gali suteikti žetonų savininkams teisę apmokėti už būsimas bendrovės paslaugas ar pagamintą produktą fiksuotą kainos dalį, pavyzdžiui, kiekvienam žetonui, kurio kaina 100 EUR, savininkui suteikiant teisę šiuo žetonu padengti dalį naujo kuriamo produkto pirkimo kainos po 3 metų, bet ne vėliau kaip po 4 metų suteikiant 180 EUR vertės nuolaidą šiam produktui įsigyti. Atsižvelgiant į tai, kad bendrovė suteikia žetonų savininkui papildomų teisių, išplatinusi tokį žetoną ji turėtų apskaitoje registruoti su šia teise susijusius įsipareigojimus. Pirminio įsipareigojimo pripažinimo metu bendrovė turi įvertinti, kokia dalis žetonų savininkų gali pasinaudoti šia teise atsisakydami galimybės gauti potencialios ekonominės naudos žetono kainai viršijus suteiktinos nuolaidos dydį. Jei bendrovė įvertina, kad apie 60 proc. žetonų savininkų galėtų pasinaudoti šia teise, ji turi apskaičiuoti diskontuotą šios dalies (180x0,6) įsipareigojimų dydį. Jei rinkos palūkanų norma įsipareigojimų registravimo datą yra 10 proc., toks įsipareigojimas sudarytų 81 Eur ir jis būtų registruojamas šiuo apskaitos įrašu:

D 271 *Sąskaitos bankuose* 100

K 413 *Kiti atidėjiniai* 81

K 5401 *Kitos pajamos* 19

Kiekvieną ataskaitinį laikotarpį bendrovė turi įvertinti pasikeitusių įsipareigojimų vertę. Jei po metų vieno žetono tikroji vertė rinkoje nukrito iki 25 Eur, bendrovė turėtų įvertinti riziką, kad, esant tokiai žemai kainai, didžioji dalis žetonų savininkų pasirinks jais atsiskaityti už bendrovės produktą ir tokiu būdu mokėti 180 Eur mažesnę kainą. Tokiu atveju perskaičiavus įsipareigojimus ir įvertinus, kad žetonais po 2 metų gali pasinaudoti 80 proc. jų savininkų, diskontuota įsipareigojimų suma esant tai pačiai rinkos palūkanų normai išaugtų 38 Eur ir padidėtų iki 119 Eur. Toks atidėjinių padidėjimas registruojamas šiuo apskaitos įrašu:

D 6204 *Atidėjinių sąnaudos* 38

K 413 *Kiti atidėjiniai* 38

Jei po vieno metų vieno žetono tikroji vertė rinkoje išaugo iki 220 Eur, bendrovė į tai turėtų atsižvelgti vertindama tikimybę, kad didžioji dalis žetonų savininkų nebenorės jais pasinaudoti ir gauti 180 Eur nuolaidą, nes ekonomiškai juos būtų naudingiau parduoti už didesnę kainą rinkoje.

Įvertinus tai, kad tik apie 20 proc. žetonų savininkų po metų pasinaudos galimybe gauti sutartą nuolaidą esant 10 proc. rinkos palūkanų normai, įmonės atidėjiniai sumažėtų nuo 119 iki 33 Eur. Tai būtų registruojama šiuo įrašu:

D 413 <i>Kiti atidėjiniai</i>	86
K 5401 <i>Kitos pajamos</i>	86

Jei atėjus laikotarpiui, per kurį žetono savininkai gali pasinaudoti žetonu nuolaidai gauti, vieno žetono tikroji vertė rinkoje išaugo iki 300 Eur ir nebesitikima, kad žetonų tikroji vertė ateityje gali reikšmingai sumažėti, bendrovė anksčiau pripažintą atidėjinių sumą pripažįsta pajamomis ir tai registruoja šiuo įrašu:

D 413 <i>Kiti atidėjiniai</i>	33
K 5401 <i>Kitos pajamos</i>	33

1.5. Vertybinių popierių žetonų platinimas.

Teisės, kurios suteikiamos žetonų pirkėjams, gali būti panašios į vertybinių popierių savininkų teises. Dėl to žetonų platintojo įsipareigojimai, kurie registruojami apskaitoje, priklauso nuo suteikiamų teisių pobūdžio. Jos gali būti panašios į teises, kurias turi skolos vertybinių popierių, nuosavybės vertybinių popierių ar kitų finansinių priemonių savininkai.

Nuosavybės žetonų atveju, žetonų leidėjas gali prisiimti įsipareigojimą skirti dalį savo metinio pelno (išskyrus pelną, susidariusį dėl pinigų įplaukų išplatinus žetonus ICO metu) žetonų savininkams, tačiau neišpirkti pačių žetonų. Tokiu atveju pirminio pripažinimo metu, tokią žetonų savininkams suteiktą teisę bendrovė registruoja kaip sąlyginį neterminuotą įsipareigojimą, kurio vertė priklauso nuo metinio pelno dydžio. Kol negalima pagrįstai tikėtis, kad bendrovė uždirbs pelno, kurio dalį reikės skirti žetonų savininkams, šio įsipareigojimo dydis po ICO užbaigimo yra lygus nuliui. Per kitą ataskaitinį laikotarpį bendrovei uždirbus pelno ir sutartą jo dalį skiriant žetonų savininkams, didinami bendrovės įsipareigojimai žetonų savininkams ir finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos.

Pavyzdžiui, bendrovė išplatina žetonų už 100 tūkst. Eur ir įsipareigoja žetonų savininkams neterminuotai kasmet mokėti 30 proc. atitinkamo ataskaitinio laikotarpio pelno. ICO metu už žetonus gautos lėšos galėtų būti registruojamos šiuo apskaitos įrašu:

D 2625 <i>Kripto valiutos / D 271 <i>Sąskaitos bankuose</i></i>
K 4421 <i>Iš paslaugų gavėjų gauti avansai</i>

Už žetonus sumokėtos lėšos žetonų savininkams suteikia tik teisę gauti 30 proc. grąžą nuo kiekvieno ataskaitinio laikotarpio pelno (išskyrus susidariusį dėl pinigų įplaukų išplatinus žetonus ICO metu) ir jie neturi teisės reikalauti juos išpirkti ar grąžinti. Dėl šios priežasties bendrovė neturi tokių įplaukų registruoti kaip finansinio įsipareigojimo ir pasibaigus ICO visą įplaukų sumą turėtų registruoti finansines pajamas šiuo apskaitos įrašu.

D 4421 <i>Iš paslaugų gavėjų gauti avansai</i>
K 5810 <i>Kitos finansinės ir investicinės veiklos pajamos</i>

Jei kitą ataskaitinį laikotarpį bendrovė uždirbs 60 000 Eur pelno (prieš pelno dalies žetonų turėtojams priskyrimą) ir dėl to padidės jos finansiniai įsipareigojimai žetonų savininkams, ši finansinių įsipareigojimų padidėjimo suma registruojama kaip finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos :

D 6810 <i>Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos (pajamos)</i>	18 000
K 4494 <i>Kitos mokėtinos sumos</i>	18 000

Gali būti, kad ICO metu bendrovė įsipareigoja žetonų savininkams kasmet mokėti tam tikrą procentą palūkanų nuo sutartinės likvidžios kriptovaliutos tikrosios vertės. Tokie įsipareigojimai turėtų būti pripažįstami kaip išvestinė finansinė priemonė, kuri kiekvieną finansinių ataskaitų datą yra įvertinama tikrąja verte pagal 26-ąjį VAS¹⁰.

Pavyzdžiui, bendrovė išleidžia 100 žetonų AAA ir parduoda kiekvieną iš jų už vieną bitkoiną įsipareigodama kiekvienais metais mokėti 5 proc. nuo bitkoino tikrosios vertės, buvusios tų ataskaitinių metų paskutinę dieną. Šiuo, kaip ir prieš tai buvusi, atveju bendrovė neturi įsipareigojimo išleistus žetonus supirkti sutartine kaina ar gražinti už žetonus gautas ateityje. Žetonų išleidimo dieną bitkoino tikroji vertė buvo 4 000 Eur, o ataskaitinių metų paskutinę dieną ji išaugo iki 10 000 Eur. Tokiu atveju bendrovė po ICO pabaigos (žr. aukščiau) registruoja ne tik pajamas, bet ir dėl išvestinės finansinės priemonės susidariusį finansinį įsipareigojimą. Jei įsipareigojimo dėl išvestinės finansinės priemonės išleidimo įsigijimo savikaina pirminio pripažinimo metu yra lygi 150 000 Eur, įmonė tai registruoja šiuo apskaitos įrašu:

D 4421 <i>Iš paslaugų gavėjų gauti avansai</i>	400 000
K 5810 <i>Kitos finansinės ir investicinės veiklos pajamos</i>	250 000
K 4213 <i>Iš išvestinių finansinių priemonių atsiradę įsipareigojimai</i>	150 000

Atsižvelgiant į metų pabaigoje išaugusią bitkoino tikrąją vertę, didėja tikimybė, kad įmonei teks ateityje kasmet mokėti ženkliai didesnes sumas, todėl įmonės įsipareigojimų dydis prieš pirmųjų metų palūkanų išmokėjimą išaugo 85 000 Eur, t. y. iki 235 000 Eur. Tokį įsipareigojimų žetonų savininkams padidėjimą įmonė registruos šiais apskaitos įrašais:

D 6805 <i>Iš išvestinių finansinių priemonių atsiradę nuostoliai</i>	85 000
K 4213 <i>Iš išvestinių finansinių priemonių atsiradę įsipareigojimai</i>	85 000

Kito ataskaitinio laikotarpio pradžioje 86 proc. žetonų savininkų kreipėsi dėl sutartinių palūkanų sumokėjimo. Atsiskaičiusi su šių žetonų savininkais sumokėta 43 000 Eur palūkanų suma (50 000 Eur x 0,86) bendrovė registruos šiuo apskaitos įrašu:

D 4213 <i>Iš išvestinių finansinių priemonių atsiradę įsipareigojimai</i>	43 000
K 271 <i>Sąskaitos bankuose</i>	43 000

2) Kriptovaliutos žetonu įsigijimas

2.1. Mokėjimo žetonu įsigijimas.

Atliekant pirminį žetonų platinimą žetonų pirkėjui gali būti nesuteikta atskirų teisių gauti iš žetonus platinančios bendrovės papildomų paslaugų, nuolaidų prekėms įsigyti ar kitų teisių. Tokiu atveju žetonų pirkėjas paprastai perka bendrovės platinamus žetonus siekdamas finansuoti jam aktualią bendrovės veiklą, projekto vykdymą tikėdamasis atgauti investuojamas sumas padidėjus įsigytų žetonų vertei ir vėliau juos pardavus kriptovaliutų rinkoje.

¹⁰ 26-asis verslo apskaitos standartas „Išvestinės finansinės priemonės“

Įsigydamas šiuos mokėjimo žetonus, kaip ir kriptovaliutų monetų įsigijimo atveju, pirkėjas juos registruoja įsigijimo savikaina šiuo apskaitos įrašu:

D 2625 *Kriptovaliutos (įsigijami žetonai)*

K 271 *Sąskaitos bankuose*

arba

K 2625 *Kriptovaliutos (kriptovaliuta, kuria mokama už žetonų įsigijimą)*

Sudarant finansines ataskaitas įsigyti žetonai įvertinami tikrąja verte (18-ojo VAS VII ir X skyriai). Pelnas ar nuostoliai dėl finansinio turto tikrosios vertės pasikeitimo parodomi pelno (nuostolių) ataskaitoje (18-ojo VAS XI skyrius). Pelnas dėl tikrosios vertės padidėjimo registruojamas tokiu apskaitos įrašu:

D 2625 *Kriptovaliutos (žetonai)*

K 5808 *Investicijų tikrosios vertės padidėjimo pelnas*

Nuostoliai dėl tikrosios vertės sumažėjimo registruojami šiuo apskaitos įrašu:

D 6808 *Investicijų tikrosios vertės sumažėjimo nuostoliai*

K 2625 *Kriptovaliutos (žetonai)*

2.2. Naudojimo žetonų įsigijimas.

Naudojimo žetonai jų pirkėjui gali suteikti įvairių teisių, nuo kurių pobūdžio priklauso, kaip jos bus registruojamos apskaitoje.

Jei žetono pirkėjui suteikiama teisė po „Baltojoje knygoje“ numatyto laikotarpio įsigyti su nuolaida žetono platintojo gaminamą produktą (teikiamas paslaugas), tokia būsima nuolaida registruojama tada, kai ja pasinaudojama.

Pavyzdžiui, ICO metu yra platinami BBB žetonai vieną BBB žetoną parduodant už du kriptovaliutos *Ripple* vienetus, kurių kiekvieno tikroji vertė yra lygi 0,6 Eur. Kiekvienam platinamo BBB žetono savininkui suteikiama galimybė praėjus 2 metams nuo ICO pabaigos vieną kartą per metus įsigyti bendrovės gaminamos kompiuterinės įrangos su 1 Eur nuolaida vienam BBB žetono vienetui. Pasinaudojus teise gauti nuolaidą žetonas nėra anuliuojamas ir jis toliau išlieka jo savininko nuosavybe, tačiau kitą kartą nuolaidai gauti juo bus galima pasinaudoti tik kitu ataskaitiniu laikotarpiu.

Šiuo atveju pirkėjas, įsigydamas 1 000 vnt. BBB žetonų, tai registruoja tokiu apskaitos įrašu:

D 2625 *Kriptovaliutos (įsigijami BBB žetonai)*

K 2625 *Kriptovaliutos (kriptovaliuta *Ripple*)*

Po pirminio pripažinimo momento BBB žetonai toliau vertinami kaip finansinis turtas tikrąja verte tikrosios vertės pokytį rodant pelno (nuostolių) ataskaitoje, kaip nurodyta 2.1. skyriuje „Mokėjimo žetonų įsigijimas“.

Po 2 metų 1000 vnt. BBB žetonų savininkui nusprendus už 7 500 Eur pirkti bendrovės parduodamą kompiuterinę įrangą, jis pasinaudoja žetono suteikiama teise gauti 1 000 Eur nuolaidą ir tai registruoja šiais apskaitos įrašais:

D 1220 <i>Mašinų ir įrangos įsigijimo savikaina</i>	6 500
K 271 <i>Sąskaitos bankuose</i>	6 500

Žetono pirkėjui gali būti suteikiama teisė naudotis papildomomis žetonų platintojo paslaugomis, išskirtiniais pasiūlymais ir pan. Šiuo atveju žetono savininkas ketina šiomis teisėmis pasinaudoti ir nenaudoja žetono vien taupymo ar atsiskaitymo tikslais. Žetono panaudojimas, duodantis žetono savininkui tiesioginės ekonominės naudos, apskaitoje parodomas registruojant pasinaudojimo tokia teise pelną ar nuostolį pelno (nuostolių) ataskaitoje.

Pavyzdžiui, bendrovė, vykdanči privačių namų apsaugos ir kibernetinio saugumo užtikrinimo paslaugas, planuoja tobulinti naudojamą apsaugos technologiją ir ją pritaikyti paslaugoms gerinti. Bendrovės ICO metu yra platinami CCC žetonai, 1 CCC žetonas parduodamas už vieną bitkoino vienetą, kurio tikroji vertė pirkimo momentu yra lygi 7 500 Eur. Kiekvieno platinamo CCC žetono savininkui suteikiama galimybė bet kada panaudoti žetoną juo apmokant metinį bet kurios teritorijos, neviršijančios 25 arų, apsaugos ir kibernetinio saugumo užtikrinimo mokesį. Panaudojusi žetoną bendrovė jį anuliuoja.

Šiuo atveju pirkėjas, įsigydamas 1 CCC žetoną, tai rodo tokiu apskaitos įrašu:

D 2625 <i>Kripto valiutos (įsigyjamas CCC žetonas)</i>	7 500
K 2625 <i>Kripto valiutos (kripto valiuta bitkoinas)</i>	7 500

Po pirminio pripažinimo momento CCC žetonai toliau vertinami kaip finansinis turtas tikrąja verte tikrosios vertės pokytį rodant pelno (nuostolių) ataskaitoje, kaip nurodyta 2.1. skyriuje „Mokėjimo žetonų įsigijimas“.

Po metų CCC žetono savininkas nusprendžia iš bendrovės įsigyti metinę naujai pastatyto sandėlio apsaugos ir kibernetinio saugumo užtikrinimo paslaugą, kuri bendrovėje kainuoja 30 000 Eur. Žetono panaudojimo dieną CCC žetono tikroji vertė sudarė 8 300 Eur.

Kripto valiutos vertės padidėjimas registruojamas šiuo apskaitos įrašu:

D 2625 <i>Kripto valiutos (žetonai)</i>	800
K 5808 <i>Investicijų tikrosios vertės padidėjimo pelnas</i>	800

Apmokėjimas žetonu registruojamas šiuo apskaitos įrašu:

D 291 <i>Ateinančių laikotarpių sąnaudos</i>	30 000
K 4430 <i>Skolos tiekėjams už prekes ir paslaugas</i>	30 000
<i>ir</i>	
D 4430 <i>Skolos tiekėjams už prekes ir paslaugas</i>	30 000
K 5401 <i>Kitos pajamos</i>	21 700
K 2625 <i>Kripto valiutos (CCC žetonas)</i>	8 300

2.3. Vertybinių popierių žetonų įsigijimas.

Vertybinių popierių žetonai gali suteikti žetono pirkėjui panašių teisių kaip ir finansinės priemonės, pvz., skolos ar nuosavybės vertybiniai popieriai.

Jeigu įsigyti kriptovaliutos žetonai jų pirkėjui suteikia teisę periodiškai gauti fiksuotą grąžą (kuponus) nuo „Baltojoje knygoje“ nustatytos sumos, tokia teisė gauti kuponus apskaitoje registruojama kaip finansinis turtas.

Pavyzdžiui, ICO metu DDD žetonai buvo išplatinti už 200 Eur kainą. Kiekvienas išplatinto DDD žetono savininkas, kuris turėjo šį žetoną paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną, per 30 d. nuo ataskaitinio laikotarpio pabaigos gauna 5 proc. palūkanas nuo 1000 Eur nominalios sumos. Palūkanos yra pervedamos tiesiogiai į tokio žetono paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną savininko kriptopiniginę, jos mokamos bitkoinais ar kitomis likvidžiomis kriptovaliutų monetomis. Žetono pirkėjas pirkimą registruoja šiuo apskaitos įrašu:

D 2625 Kriptovaliutos (įsigyjami DDD žetonai)	200
K 271 Sąskaitos bankuose	200

Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje žetono tikroji vertė atsižvelgiant į suėjusią palūkanų skyrimo dieną padidėjo iki 350 Eur. Tai registruojama tokiu apskaitos įrašu:

D 2625 Kriptovaliutos (DDD žetonai)	150
K 5808 Investicijų tikrosios vertės padidėjimo pelnas	150

Taip pat šią dieną registruojama ir sukaupta gautina 50 Eur (1000 x 0,05) palūkanų kupono vertė:

D 2446 Kitos gautinos skolos (kuponų suma)	50
K 2625 Kriptovaliutos (DDD žetonai)	50

Kito ataskaitinio laikotarpio pradžioje, pasibaigus teisei gauti metines žetono palūkanas, rinkoje žetono tikroji vertė sumažėja nuo 350 iki 310 Eur. Bendrovė tokį žetono vertės pokytį (310 Eur – 200 Eur + 150 Eur – 50 Eur) registruoja šiuo apskaitos įrašu:

D 2625 Kriptovaliutos (DDD žetonai)	10
K 5808 Investicijų tikrosios vertės padidėjimo pelnas	10

Žetonus platinančiai bendrovei sumokėjus sutartą kuponų sumą registruojama:

D 2625 Kriptovaliutos (bitkoinas)	50
K 2446 Kitos gautinos skolos (kuponų suma)	50

Išvada

Jei ICO platintojo išlaidos skirtos blokų grandinės pagrindu veikiančios platformai sukurti nėra susijusios su pagrįstai tikėtinos ekonominės naudos gavimu iš tolesnio šios platformos valdymo po ICO išleidimo, jos registruojamos pelno (nuostolių) ataskaitoje kaip sąnaudos. Jei tokia ekonominė nauda yra pagrįstai tikėtina, nes ICO platintojas turi galimybę gauti tarpininkavimo ir kitų pajamų iš sukurtos platformos naudotojų, tokios išlaidos gali būti pripažįstamos kaip nematerialiojo turto įsigijimo savikaina. **Žetonų platintojo ICO metu neišplatinti žetonai**, kurie lieka žetono platintojo kripto-piniginėje registruojami nebalansinėje sąskaitoje ir pripažįstami kaip tikraja verte apskaitomi kriptovaliutos vienetai tik nusistovėjus aktyviai žetonų pirkimo (pardavimo) rinkai, kai atsiranda galimybė juos parduoti įprastomis rinkos sąlygomis.

Žetonų platintojo platinamų žetonų buhalterinė apskaita priklauso nuo to, ar jie yra priskiriami mokėjimo, naudojimo ar vertybinių popierių žetonų tipams:

- Bendrovė, išplatinusi mokėjimo žetonus, paprastai neturi pripažinti jokių papildomų su jais susijusių įsipareigojimų, todėl gautas įplaukas pasibaigus ICO iš karto pripažįsta pajamomis. Tačiau, kai bendrovė tokių žetonų platinimo metu prisiima įsipareigojimą ir toliau neatlygintinai prižiūrėti sukurta paslaugų platformą, ji turi registruoti ir atidėjinius.

- Išplatinusi naudojimo žetonus ji paprastai turi pripažinti atidėjinius, kurie rodo kintamą bendrovės įsipareigojimų dalį.

- Išplatinusi vertybinių popierių žetonus bendrovė, priklausomai nuo jų pobūdžio, paprastai papildomai registruoja finansinius įsipareigojimus, kurių apskaitos būdas ir rūšis priklauso nuo prisiimtų įsipareigojimų pobūdžio.

Isigijusi žetonų bendrovė apskaitoje pirminio pripažinimo metu juos registruoja isigijimo savikaina, o paskesnio vertinimo metu – tikrąja verte.

Isigyti žetonų apskaita taip pat priklauso nuo žetonų tipo:

- Žetonų savininkas mokėjimo žetonus paprastai apskaitoje pripažįsta taip pat kaip ir atsiskaitymo tikslais naudojamas kriptovaliutos monetas.

- Įsigyti naudojimo žetonai gali būti naudojami įvairioms paslaugoms, nuolaidoms ar prekėms gauti. Iki pasinaudojimo žetonais žetonų savininkai juos registruoja kaip mokėjimo žetonus. Naudojimo žetonų savininkams pasinaudojus suteiktomis teisėmis gauta papildoma ekonominė nauda registruojama priklausomai nuo naudos pobūdžio ir galimybės toliau naudotis žetonu. Kai pasinaudojus žetonu suteiktomis teisėmis jis yra anuliuojamas, jį panaudojusi bendrovė skirtumą tarp gautų paslaugų (produktų) vertės ir naudojimo žetono tikrosios vertės turi registruoti kaip pelną (nuostolį).

- Vertybinių popierių žetonų savininkas žetonų suteiktas papildomas teises gauti finansinę gražą ar kitą papildomą atlygį paprastai registruoja kaip finansinį turtą.

5. Tarpininkavimas kriptovaliutų rinkoje

Kriptovaliutų rinkoje tarpininko paslaugas tarp kriptovaliutų pirkėjų ir pardavėjų vykdanči įmonė prekybos tikslais įsigytas kriptovaliutas apskaitoje registruoja kaip atsargas, apskaitomas grynąja galimo realizavimo verte. Parduodant prekybos tikslais įsigytas kriptovaliutas jų balansinė vertė parodoma pelno (nuostolių) ataskaitoje kaip pardavimo savikaina, o pardavimo kaina – kaip pardavimo pajamos.

Pavyzdžiui, tarpininkavimo paslaugas teikianti bendrovė už 6 000 Eur superka 10 000 vnt. *Ripple* kriptovaliutos ir tai registruoja apskaitoje šiuo įrašu:

D 2040 <i>Pirktų prekių, skirtų perparduoti, įsigijimo savikaina</i>	6 000
K 271 <i>Sąskaitos bankuose</i>	6 000

Kitą finansinių ataskaitų datą *Ripple* tikrajai vertei sumažėjus iki 0,5 Eur tarpininko paslaugą teikianti įmonė registruoja atsargų vertės sumažėjimą:

D 63091 <i>Atsargų vertės sumažėjimo sąnaudos</i>	1 000
K 2040 <i>Pirktų prekių, skirtų perparduoti, įsigijimo savikaina</i>	1 000

Pardavus pardavimo tikslais laikomos 8 000 *Ripple* kriptovaliutos vnt. už 5 800 Eur, apskaitoje registruojama:

D 6002 <i>Įsigytų prekių ir paslaugų savikaina</i>	4 000
K 2040 <i>Pirktų prekių, skirtų perparduoti, įsigijimo savikaina</i>	4 000
Ir	
D 271 <i>Sąskaitos bankuose</i>	5 800
K 5000 <i>Parduotų prekių pajamos</i>	5 800

Išvada

Tarpininko paslaugas teikianti įmonė pardavimo tikslais supirktą kriptovaliutą apskaitoje registruoja kaip atsargas grynąja galimo realizavimo verte. Pardavus pardavimo tikslais supirktą kriptovaliutą registruojamos pardavimo pajamos ir pardavimo savikaina.